

هم کلاسی
Hamkelasi.ir

سوال

جمهوری اسلامی ایران
اداره کل آموزش و پرورش شهر تهران
اداره آموزش و پرورش منطقه ۶ تهران

ساعت امتحان: ۱۰ صبح
تاریخ امتحان: ۹۷/۳/۲۷
تعداد برگ: ۳ برگ

نام واحد آموزشی: دیپرستان انفرزی آلمی ایران نوبت امتحانی: خرداد ماه ۹۷ پایه: دهم
نام پدر: رشته های: علوم انسانی زمان امتحان: ۷۰ دقیقه
نام دیپر/دیپر: جناب آقای جواهريان سال تحصيلی: ۱۳۹۶-۹۷

ش صندلی(ش داوطلب):
نام و نام خانوادگی:
سوالات درس: علوم و فنون ادبی

(الف) کلیات (۱/۵)

۱- درست یا غلط بودن عبارت های زیر را تعیین کنید. (۱)

عبارت	درست	نادرست
بلاغت فصاحت را هم در بر می گیرد.		
علم بلاغت سه شاخه دارد.		
قلمره ادبی شامل دو سطح واژگانی و دستوری است.		
در منطق ادبیات، هر واژه معنای قردادی و روشنی دارد.		

۲- هریک از موارد زیر به کدام سطوح های قلمره ادبی است؟ (۰/۵)

- [ ] بررسی آرایه هایی چو تشبیه و استعاره: [ ]
- [ ] بررسی وزن و قافیه [ ]

(ب) تاریخ ادبیات و سبک شناسی (۱/۵)

۳- نام دیگر فارسی نو چیست؟ (۰/۲۵)

۴- فارسی نو در دوره‌ی ساسانی چه کاربردی داشت؟ (۰/۵)

۵- دو نمونه از ویژگی های شعر سبک خراسانی را نام ببرید. (۰/۵)

۶- یک نمونه بارز برای نثر موزون نام ببرید. (۰/۲۵)

(ج) موسیقی شعر (۴)

۷- بیت های هم وزن را در ستون دوم بیابید و شماره هی آنها در خانه هی مربوط در ستون اول بنویسید. (۱)

یک	مخور هول ابلیس تا جان دهد هر آن کس که دندان دهد نان دهد		در کارگه کوزه‌گری رفتم دوش دیدم دو هزار کوزه گویا و خموش
دو	یک چشم من اندر غم دلدار گریست چشم دگرم حسود بود و نگریست		دوش دیدم که ملائک در میخانه زدن گل آدم بسرشتند و به پیمانه زدن
سه	تشویش وقت پیر مغان می‌دهند باز این سالکان نگر که چه با پیر می‌کنند		فریدون فرخ فرشته نبود ز مشک و ز عنبر سرشته نبود
چهار	نه من از پرده‌ی تقوا به در افتادم و بس پدرم نیز بهشت ابد از دست بهشت		تا کی می‌صبح و شکرخواب بامداد هشیار گرد هان که گذشت اختیار عمر

-۸- در بیت زیر کلمات مشخص شده را به خط عروضی بنویسید. (۰/۵)

[ ] تو با شاه چین جنگ جوی و نبرد]

[ ] از آن نامداران برانگیز گرد]

-۹- در کدام بیت‌ها قاعده‌ی قافیه دقیقاً یکسان است؟ (۰/۲۵)

(الف) در این بود درویش شوریده‌رنگ / که شیری برآمد شغالی به چنگ

(ب) گرچه این عاشق بخارا می‌رود / نه به درس و نه به استما می‌رود

(ج) سخت‌گیری و تعصّب خامی است / تا جینی کار خون آشامی است

(د) یار بد مار است هین بگریز از او / تا نریزد بر تو زهر آن زشت خو

[ ] بیت ..... و بیت .....]

-۱۰- حروف قافیه را در بیت زیر بباید. (۰/۲۵)

[ ] چاره‌ی ما ساز که بی‌یاوریم / گر تو برانی به که روی آوریم]

-۱۱- کدام بیت ذوقافتین است و کدام دارای قافیه‌ی درونی؟ (۰/۵)

(الف) مژده بده مژده بده یار پسندید مر / سایه‌ی او گشتم و او برد به خورشید مر

(ب) مقام دلگشايش جمع جمع است / جمال جان‌هزایش شمع جمع است

(ج) من مانده‌ام رنجور از او، بیگانه و مهجور از او / گویی که نیشی دور از او، در استخوانم می‌رود

(د) این خرقه که من دارم، در رهن شراب اولی / وین دفتر بی‌معنى، غرق می‌تاب اولی

[ ] ذوقافتین: [ ] قافیه‌ی درونی: [ ]

-۱۲- بگویید حرف مشخص شده در هر مصراع نماینده‌ی صامت است یا مصوت. (۰/۵)

[ ] بیا تا بگردیم و کین آوریم / به جنگ ابروان پر ز چین آوریم]

[ ] تا شبان آواز خود را خوانده بود / مه تمام جاده را پوشانده بود]

۱۳- تعداد مصوت‌های مصرع زیر را بنویسید. (۰/۲۵)

از پی توست این همه امید و بیم [ ]

۱۴- در مصراج زیر نوع هجاهای خواسته شده را بنویسید (کوتاه، بلند، کشیده). (۰/۷۵)

از غم خبری نبود اگر عشق نبود

[ ] هجای هفتم: [ ] هجای چهارم: [ ] هجای اول: [ ] هجای هجدهم:

(د) بدیع لفظی (۳)

۱۵- آرایه‌های زیر را مقابل بیت مناسب بنویسید. هر آرایه را فقط یک بار می‌توانید بنویسید. (۱/۲۵)

واج‌آرایی، واژه‌آرایی، سجع، موازنه، ترصیع

	ای زبان هم درد بی‌درمان تویی/ای زبان هم گنج بی‌پایان تویی
	ملکا مها نگارا صنما بتا بهارا/ متختیرم ندانم که تو خود چه نام داری
	برگ بی‌برگی بود ما را نوال / مرگ بی‌مرگی بود ما را حلال
	آدمی در عالم خاکی نمی‌آید به دست / عالمی دیگر بباید ساخت وز نو آدمی
	دل در سر زلف یار بستم / وز نرگس آن نگار رستم

۱۶- برای هریک از انواع سجع در عبارت زیر نمونه‌ای بیابید. (۰/۷۵)

الهی! ترسانم از بدی خود بیامز مرا به خوبی خود. الهی! بر تارک ما خاک حجالت نثار مکن و ما را به بلای خود گرفتار مکن. پادشاه‌ها گریخته بودیم تو خواندی، ترسان بودیم بر خوان «لاتقطوا...» تو نشاندی. الهی! باغ امید ما را بی آب مکن و بنیاد توحید ما خراب مکن و به گناه روی ما را سیاه مکن.

متوازی: [.....و.....] مطرف: [.....و.....] متوازن: [.....و.....]

۱۷- نوع جناس را در هر مورد به صورت دقیق مشخص کنید. (۱)

[ ] آتش است این بانگ نای و نیست باد/ هر که این آتش ندارد نیست باد]

[ ] رندان تشنه‌لب را آبی نمی‌دهد کس / گویی ولی‌شناسان رفتند از ایم ولايت]

[ ] شرف مرد به جود است و کرامت به سجود/ هر که این هر دو ندارد عدمش به ز وجود]

[ ] مرد را دردی اگر باشد خوش است/ درد بی‌دردی علاجش آتش است]

(ه) کالبدشکافی شعر (۵)

• شعر زیر را بخوانید و به سؤالات پاسخ دهید.

زگرما به آمد برون بايزيد
فرو ریختند از سرایی به سر
کف دست شکرانه مالان به روی
به خاکستری روی درهم کشم؟

شنیدم که وقتی سحرگاه عید
یکی طشت خاکسترش بی خبر
همی گفت شولیده دستار و موی
که ای نفس من در خور آتشم

۱۸- قالب این شعر چیست؟ (۰/۵)

۱۹- با توجه به حکایت معنای واژه‌ی «شولیده» را بنویسید. (۰/۵)

۲۰- در شعر دو جناس بباید و جدول زیر را کامل کنید. (۱)

شماره‌ی بیت	واژه‌های جناس	نوع جناس

۲۱- در بیت دوم کدام ضمیر جایجا شده و نقش آن چیست؟ (۰/۵)

۲۲- در بیت اول کدام واژه تلفظی متقاوت با تلفظ امروزی دارد؟ از کجا می‌توان به این امر پی برد؟ (۰/۵)

۲۳- در شعر یک تناسب (مراعات‌النظری) بباید. (۰/۵)

۲۴- در شعر یک کنایه بباید و توضیح دهید. (۰/۵)

۲۵- پیام شعر را بنویسید و درباره‌ی آن توضیح دهید. (۱)

(۵) کالبدشکافی نثر

• حکایت زیر را بخوانید و به پرسش‌ها پاسخ دهید.

پادشاهی را مهمی پیش آمد. گفت: اگر انجام این حالت به مراد من برآید چندین درم دهم زاهدان را. چون حاجتش برآمد و تشویش خاطرش برفت و فای نذرش به وجود شرط لازم آمد. یکی را از بندگان خاص کیسه‌ای درم داد تا صرف کند بر

Zahدان. گویند غلامی عاقل هشیار بود. همه روز بگردید و شبانگه باز آمد و درمها بوسه داد و پیش ملک بنهاد و گفت: Zahdan را چندان که طلب کردم نیافتم. گفت: این چه حکایت است؟ آنچه من دانم در این ملک چهارصد Zahdan است. گفت: ای خداوند جهان، آن که Zahdan نمی‌ستاند و آن که می‌ستاند Zahdan نیست. ملک بخندید و ندیمان را گفت: چندان که مرا در حق خدای پرستان ارادت است و اقرار، مرا این شوخ دیده را عداوت است و انکار و حق به جانب اوست.

Zahdan که درم گرفت و دینار Zahdan از او کسی بدست آر

۲۶- یک نمونه کاربرد تاریخی در حوزه‌ی واژگان بباید و تفاوت معنای آن واژه با معنای امروزی توضیح دهید. (۱)

۲۷- دو نمونه «را»ی حرف اضافه بباید و جدول زیر را کامل کنید. (۰/۵)

شماره‌ی خط	جمله

۲۸- فعل «دهم» در سطر اول مضارع اخباری است یا التزامی؟ (۰/۵)

۲۹- سبک نثر به کوتاهی جملات گرایش دارد یا بلندی؟ (۰/۵)

۳۰- در متن دو مورد سجع پیدا کنید و نوع دقیق آن را بنویسید (۱)

شماره‌ی سطر	كلمات سجع	نوع سجع

۳۱- کدام شخصیت در این حکایت دچار تحول فکری می‌شود؟ (۰/۵)

۳۲- این حکایت چه واقعیت اجتماعی را نشان می‌دهد؟ توضیح دهید. (۱)

در این آزمون و در همه‌ی آزمون‌ها موفق باشید.